

3. Кулініч Т.В. Активізація інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні / Т.В. Кулініч, Ю.Г. Бондаренко, Н.А. Цимбаліста // [Електронне джерело]. – Режим доступу: vlp.com.ua/files/27_20.pdf.
4. Скоробогатова Н.Є. Інноваційно-інвестиційний розвиток регіонів України: проблеми та перспективи / Н.Є. Скоробогатова // Економічний вісник НТУУ «КПІ». Інноваційно-інвестиційні процеси. – С. 214 – 221.
5. Кулініч Т.В. Перспективи стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів України / Т.В. Кулініч // Управління інноваційним процесом в Україні. – С. 36-37. – Режим доступу: ena.lp.edu.ua:8080/.../18_36-37_120506_mak.

References:

1. Lytsur I.M. Chynnyky formuvannya innovatsijno-investytsijnoi polityky staloho rozvytku / I.M. Lytsur, Yu.V. Lymych // Efektyvna ekonomika. - [Elektronne dzherelo]. – Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2299>
2. Stepanenko S.V. Investytsijna pryvablyvist' rehioniv ta innovatsijna polityka v konteksti staloho ekonomichnoho zrostantia / S.V. Stepanenko. - [Elektronne dzherelo]. – Rezhym dostupu: www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/.../10.pdf.
3. Kulinich T.V. Aktyvizatsiia innovatsijno-investytsijnoi diial'nosti v rehioni / T.V. Kulinich, Yu.H. Bondarenko, N.A. Tymbalista // [Elektronne dzherelo]. – Rezhym dostupu: vlp.com.ua/files/27_20.pdf.
4. Skorobohatova N.Ye. Innovatsijno-investytsijnyj rozvytok rehioniv Ukrainy: problemy ta perspektyvy / N.Ye. Skorobohatova // Ekonomichnyj visnyk NTUU «KPI». Innovatsijno-investytsijni protsesy. – S. 214 – 221.
5. Kulinich T.V. Perspektyvy stymuliuвання innovatsijno-investytsijnoho rozvytku rehioniv Ukrainy / T.V. Kulinich // Upravlinnia innovatsijnym protsesom v Ukraini. – S. 36-37. – Rezhym dostupu: ena.lp.edu.ua:8080/.../18_36-37_120506_mak.

УДК 330.341.1:334.76

Бондаренко Г.В.,
*асистент кафедри «Державних та місцевих фінансів»,
аспірант, Академія муніципального управління, м. Київ*

**ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛАСТЕРНИХ
ПРОГРАМ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ**

Анотація. В статті досліджено основні засади функціонування кластерних програм в окремих країнах Європи, виявлено основні типи кластерних програм, характерні їх спільні та відмінні риси.

Ключові слова: кластер, кластерна програма, інновації, розвиток.

Бондаренко А.В.,
*асистент кафедри «Государственных и местных финансов»,
аспірант, Академія муніципального управління, г. Киев*

ОСНОВНЫЕ ЗАСАДЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ КЛАСТЕРНЫХ ПРОГРАММ В СТРАНАХ ЕВРОПЫ

Аннотация. В статье исследованы основные zásады функционирования кластерных программ в отдельных странах Европы, выявлены основные типы кластерных программ, характерные их общие и отличительные черты.

Ключевые слова: кластер, кластерная программа, инновации, развитие.

*Bondarenko A.,
Assistant of the Department "State and local finance," graduate student
Academy of Municipal Administration, Kiev*

MAIN PRINCIPLES OF OPERATION CLUSTER PROGRAMS IN EUROPE

Annotation. In the article investigates the basic principles of operation of cluster programs in some European countries, identifies the main types of cluster applications characterized by their common and distinctive features.

International competitiveness clusters is considered a key element in supporting and further developing the competitiveness of the economy in a global context. A significant role is given not only to the creation of clusters, namely the development and creation of sophisticated, internationally competitive clusters that have an impact on the national economy. The development of cluster programs is a key issue in the government policy of most countries of the European Community. Fundamentals of cluster development strategies put in general economic, industrial development, and they play an important role in the overall national strategy. Therefore, the study of cluster programs of European countries is very relevant in today's environment.

According to the report of European clusters in which cluster analyzed 34 applications common to all study programs is improving the competitiveness of the national economy by facilitating cooperation between members of the cluster and research organizations, while all programs have a variety of purposes. It should be noted that most of the programs focused on the national level and only a few of the research on promotion of regional innovation systems.

Most programs do not have specific strategic objectives in terms of the number of clusters to be financed, the restriction on thematic areas and coverage of the most important business sectors.

Keywords: cluster, cluster software, innovation, development.

Постановка проблеми. Міжнародна конкурентоспроможність кластерів вважається ключовим елементом підтримки та подальшого розвитку конкурентоспроможності економіки країни в глобальному контексті. Значна роль надається не лише створенню кластерів, а саме: розробці та створенню досконалих, конкурентоспроможних на міжнародному рівні кластерів, які матимуть вплив на національну економіку. Розвиток кластерних програм є ключовим питанням в політиці уряду більшості країн європейського співтовариства. Основи кластерного

розвитку покладені в загальні стратегії економічного, промислового розвитку, а також вони відіграють важливу роль в загальних національних стратегіях. Тому дослідження кластерних програм європейських країн є досить актуальним в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями кластерного розвитку в Україні та світі займалися багато дослідників, серед яких М.Войнаренко, М. Малий, М. Портер, С. Соколенко, В. Чижиков та інші вчені.

У наукових працях цих вчених відображаються теоретико-методологічні засади конкурентного кластерного розвитку, визначено характерні риси кластерів, їх складові та структурні елементи, висвітлюються проблеми та шляхи їх вирішення, а також проаналізовано зарубіжний досвід їх функціонування. Проте досить не дослідженим залишається питання функціонування саме кластерних програм в країнах Європи, що і пояснює актуальність вибору теми.

Мета статті. Метою статті є дослідження основних засад функціонування кластерних програм в країнах Європи, їх основних типів та виявлення характерних спільних та відмінних рис кластерних програм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчать дані дослідження європейських кластерів, під час якого було проаналізовано 34 кластерні програми, спільним для всіх програм є обґрунтування підвищення конкурентоспроможності національної економіки, шляхом сприяння співробітництву між учасниками кластеру та дослідними організаціями, водночас всі програми мають різноманітні цілі. Слід зазначити, що більшість програм сконцентровані на національному рівні і лише декілька з досліджених - на просування регіональних інноваційних систем.

Більшість програм не мають особливих стратегічних цілей у плані кількості кластерів, які фінансуються, обмеження по тематичних областях та охопленню найбільш важливих секторах бізнесу.

Головним інструментом фінансування майже всіх досліджених кластерних програм є надання фінансових грантів, в той час як технічна підтримка для розвитку потенціалу організації по управлінню кластерами та його членів використовується лише в половині програм. Було виявлено, що зазначене фінансування не є достатнім для розвитку організації управління кластером та її стійкого розвитку.

Є чотири основних типи кластерних програм. Звичайно, є багато спільних і відмінних рис, характерних для однієї чи іншої програми, проте аналіз цілей та стратегій кластерних програм дозволяє виділити такі основні типи :

1. Кластерні програми, які націлені на регіональний економічний розвиток. Всі програми, які належать до цієї категорії, спрямовані на просування регіонального зростання через розвиток бізнес кластерів, які є

конкурентоспроможними на міжнародному рівні. Спільним для всіх цих програм є акцент на конкретних регіонах, які географічно обмежені. Існують різні способи встановлення такої межі: програми можуть встановлювати їх географічне обмеження з точки зору адміністративних кордонів (наприклад, у Німеччині - кластерні програми федеральних земель), або вони визначають області, з економічної точки зору, наприклад, з посиланням на «функціональні області», які не мають, узгоджується з адміністративними районами і їх кордонами.

2. Кластерні програми, спрямовані на розвиток національної промисловості. Характерною метою для цього типу кластерних програм є розвиток бізнес кластерів, які представляють національні галузі, що є конкурентоспроможними на міжнародному рівні. Цей вид програми підтримує вже розроблені інноваційні регіональні системи, щоб використовувати їх потенціал для подальшого національного та міжнародного зростання. Національні кластери-лідери є основними для такого роду програм. Часто обґрунтування економічного розвитку програми виходять за рамки регіонального аспекту, шляхом заохочення національного та міжнародного співробітництва з іншими кластерами.

3. Кластерні програми, які зосереджені на комерційному використанні науково-дослідного потенціалу економіки країни.

4. Мережеві програми підтримки конкурентоспроможності національних галузей. Цей вид програм не є кластерною програмою у вузькому сенсі, тому це сприяє створенню індустрії керованих науково-дослідних мереж, які не обов'язково повинні бути вкорінені в регіональних умовах, але можуть бути організовані по всій країні. Проте, мережа, яка створюється за допомогою цього виду програми, може сформувати ядро кластера. [1]

Кластерна програма Нижньої Австрії 2007-2013 частково фінансується спільно ЕФРР регіональної конкурентоспроможності та зайнятості (Регіональна операційна програма 2007 +). Програма заснована на Регіональній інноваційній стратегії з шести стратегічних напрямків: технології та інновацій, кваліфікації, співробітництва, інтернаціоналізації, стартапи / підприємництва та сталого розвитку. Основною метою кластерної програми є сприяння інноваційній діяльності в рамках співпраці компаній в областях економічної потужності регіону. В даний час програма підтримує 5 кластерних ініціатив: екологічного будівництва, харчової промисловості, пластмасових виробів, мехатроніки та логістики.

В Бельгії існують Програми центрів компетенції, які спрямовані на підтримку інновацій для великої групи підприємств з акцентом на малий та середній бізнес. Ці проекти повинні принести компанії поширення знань та сприяти вирішенню основних соціально-економічних проблем. Також в Бельгії існує Спільний інноваційний комплексний проект, який спрямований на підтримку інновацій для групи не менше 20 компаній з

акцентом на малий та середній бізнес. Ці проекти повинні привести до інноваційних рішень, які можуть реалізуватися в короткостроковому періоді, і повинні привести до видимих змін у компаніях-учасниках. Багато компаній не мають достатнього інноваційного потенціалу на індивідуальній основі з метою розробки та реалізації інноваційних рішень, визначаючи загальну інноваційну задачу мережа компаній може отримати фінансову підтримку по залученню навчальних центрів для наближення інноваційних проектів вищого рівня на нижчому рівні (малий та середній бізнес).

В Чехії створена Програма «Співробітництва кластерів», цілями цієї програми є постійне створення сприятливого ділового клімату, поліпшення умов для розвитку бізнесу та інновацій і створення стійких конкурентних переваг за рахунок підвищення якості відносин між науково-дослідними інститутами, університетами та бізнес-сектором. Конкретна мета цієї програми полягає в підтримці створення і розширення співпраці кластерів, на регіональному та національному рівнях в якості інструменту стимуляції міжнародної конкурентоспроможності та прискорення економічного зростання. В Данії створені Програми інноваційних мереж, які є ключовим інструментом у підтримці науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у приватному секторі.

У Фінляндії на підставі Закону «Про регіональний розвиток» (602/2002) Експертний центр програми (OSKE) спрямований на фокусування регіональних ресурсів та діяльності на нових областях, що мають стратегічне значення. Проведення програми можна умовно поділити на 2 етапи: 1. Програма OSKE 1994-2006 рр. Загальна мета програми OSKE спрямована на підтримку регіонального економічного розвитку за підтримки експертних центрів. Основною функцією експертного центру було ініціювання та координація співпраці між науково-дослідними інститутами, університетами, технологічними центрами, ділових колами та різними провайдерами фінансування в окремих галузях знань. Центри, як правило, управлялися некомерційним державним органом. Кожен центр впровадив власну програму, засновану на потребах розвитку компаній та інших установ у рамках регіональної системи інновацій. Таким чином, стратегії і завдання програм, реалізованих експертними центрами були різними в залежності від ситуації в регіоні.

Ця програма була досить успішною, підтримувалася 22 експертними центрами по всій країні, та була спрямована на концентрацію обмежених ресурсів регіону на їх конкретних сильних сторонах та можливостях. За рахунок цієї програми кластерні організації закріпили міцні позиції не тільки на регіональному, але в багатьох випадках і на національному рівні. Проте, співпраця між центрами з різних регіонів залишилася слабкою, і з міжнародної точки зору вони залишалися відносно невеликими гравцями на ринку.

Програма OSKE 2007-2013. Так як програма була спочатку спрямована на регіональний розвиток, тому вона потребує адаптації до більш високого рівня її впровадження. Тому цей комплекс адаптації повинен включати в собі ефективне використання регіональної синергії, розробку загальних операційних моделей, виявлення і розвиток міжнародно значущих кластерів, а також міжнародного співробітництва в науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

Загальною метою програми OSKE є: створення нових інноваційних продуктів, послуг, компаній та робочих місць на основі топ-класу експертизи, підтримка міжрегіональної спеціалізації і поділ обов'язків з метою створення конкурентоспроможних на міжнародному рівні експертних центрів, збільшення інвестиційної привабливості регіонів.

В Німеччині існує Програма – Ініціатива компетенції мереж Німеччини. Основним досягненням компетенції мережі Німеччини було створення «Ліги кращих інноваційних мереж Німеччини». Загальна мета програми полягає в сприянні інтенсивному створенню мереж між промисловістю і наукою, щоб збільшити інноваційний потенціал та міжнародну конкурентоспроможність німецької промисловості; збільшення міжнародного значення кластерів та ринку Німеччини в цілому, особливо в інноваційній складовій.

Щоб виконати це на практиці, Федеральним міністерством економіки і технологій було створено спеціальне агентство з управління, яке підтримує учасників програми за допомогою спеціалізованих послуг. Особливістю програми було те, що вони не надавали фінансування або будь-який інший вид фінансової допомоги кластерам або організаціям з управління кластерами.

Підтримка кластерів та, зокрема, організацій з управління кластерами була надана агентством з управління через широкий спектр різноманітних послуг та заходів з надання технічної допомоги (робочі групи, індивідуальна підтримка, семінари, конференції, бенчмаркінг, маркетинг, підтримка зв'язків з громадськістю та підтримку з інтернаціоналізації діяльності). Послуги та заходи з надання технічної допомоги були запропоновані лише членам програми і були надані безкоштовно.

Угорська Програма Полюс була комплексною програмою економічного розвитку, спрямована на збалансований економічний розвиток та зрівняння економічного зростання в усіх регіонах Угорщини, так як основний економічний та науково-дослідний потенціал Угорщини був зосереджений в центральних регіонах. Програма Полюс, з одного боку, означала розвиток бізнес - середовища з акцентом на міста-полюси. Мета програми полягала в розробці науково-дослідної та інноваційної інфраструктури, через вищі навчальні заклади, інститути. З іншого боку, програма Полюс означала розвиток кластера та мотивацію співробітництва

в кластері. Керуючі програми Полнос розробили чотири етапи моделі для підтримки кластерів. Метою яких створення 5-10 успішних Полнос-інноваційних кластерів на 2013-2015 роки, які матимуть значну частку ринку в їх відповідному ринку в Європі. Ці кластери повинні мати сильні та постійні міжнародні відносини з іноземним бізнесом і науковим співтовариством і повинні внести істотний внесок у конкурентоспроможність угорської економіки. Перший етап був спрямований на підтримку ініціативи створення, початок співпраці та налаштування роботи керуючої організації. Фінансова підтримка цього етапу проекту була досить незначною і становила - EUR 0,15 млн., проте цього було достатньо на виконання першого етапу. Другим кроком є етап розвитку, на якому, крім надання підтримки управління кластером, акцент робиться більше на спільних інвестиціях членів кластера, в загальному обсязі фінансова допомога становила EUR 0,8 млн. Ці перші два етапи моделі фінансуються з регіональних програм .

Третім етапом є рівень вже акредитованих кластерів, особливою умовою яких є інноваційна складова. Підтримка проектів може скласти 6 мільйонів євро на цьому рівні.

Вищим рівнем є створення полюсних інноваційних кластерів. Цей рівень відкритий лише для кластерів, які пройшли акредитацію. На цьому рівні надається підтримка науково-дослідних та дослідно-конструкторських проектів учасників кластера і кластерів до EUR 17 мільйонів. Система акредитації кластерів в Угорщині була визнана Європейською комісією хорошою практикою для відбору кластерів, які зможуть досягти значної міжнародної та внутрішньої продуктивності та орієнтовані на експорт та інновації. Атестат акредитації був дійсний протягом 2 років, після чого кластер повинен був проходити повторну акредитацію.

Ісландія. Програма зростання угод. Загальна мета програми полягає у сприянні інновацій і підвищення конкурентоспроможності регіонів шляхом створення мереж і кластерів шляхом кооперації підприємств, науково-дослідних установ, університетів, муніципалітетів та уряду. Для досягнення цієї мети програма переслідує такі операційні цілі:

- Зміцнення співпраці між компаніями, університетами та урядовими установами для підвищення інновацій та розвитку для компаній і галузей;
- Підтримка та розвиток кластерів та кластерних ініціатив у регіоні;
- Збільшення кількості компаній, робочих місць і поставку регіональних продуктів і послуг;
- Підтримка діяльності щодо стимулювання експорту ;
- Участь у міжнародних проектах з метою підтримки регіональних утворень ;

– Залучення прямих іноземних інвестицій та експертизи ноу-хау.

Програма ставить конкретний акцент на підтримку регіональних конкурентних переваг, таких як відновлювальні джерела енергії, продуктів харчування, туризму, рибальства, сільського господарства, медичних технологій, екологічних технологій і біотехнологій. З метою реалізації програми Міністерство промисловості укладає так звані «угоди зростання» з регіональними агенціями з розвитку.

Італія, Регіон: П'ємонт. Регіональна операційна програма - інноваційних кластерів П'ємонт. В П'ємонті було заплановано створити інноваційні полюса на території, як у традиційних секторах так і в секторі High-tech. Мета полягає в тому, щоб заохочувати інновації не тільки через взаємодію та обмін знаннями, досвідом та інформацією між фірмами, але і за рахунок використання загальних інфраструктур. Крім того, інноваційні полюси мають складну роль інтерпретації та виявлення технологічних потреб фірм, щоб направляти подальші дії регіональної політики на підтримку досліджень та інновацій.

Латвія. Основна мета «Програми кластер» (2012-2015), як зазначено в нормативних актах, що регулюють реалізацію програми, є сприяння співробітництву між непов'язаними компаніями, що працюють у зазначених секторах і дослідженнях, освітніми та іншими установами, тим самим сприяючи підвищенню обсягів експорту та конкурентоспроможності підприємств, а також розробці нових продуктів. «Програма кластер» (2012-2015) є продовженням заходів, ініційованих Міністерством економіки Латвії в 2009, 2010 і 2011, спрямованих на підтримку розробки стратегії розвитку промислових кластерів в рамках програми державного бюджету «Програми розвитку кластера». У роки 2009-2011 була надана підтримка розвитку кластерних стратегій і кластеризації діяльності в таких секторах, як: електроніки, хімії та фармацевтики, металообробки та машинобудування, транспорту і логістики.

«Програма кластер» (2012-2015) була розроблена за проектом Міністерством економіки Латвії і реалізується агентством інвестицій і розвитку Латвії. Бюджет програми в період 2012-2015 рр. складає 4,8 млн. євро. Програма реалізується в рамках оперативної програми «Підприємництво та інновації» і фінансується спільно з Європейським фондом регіонального розвитку (ЄФРР).

Литва. Іннокластер. Політика кластера була інтегрована в інноваційну політику Литви. Що в основному спрямована на впровадження інноваційних кластерів з особливим акцентом на розвиток міжнародних кластерів. Програма Іннокластер Литви спрямована на конкретні потреби інноваційних підприємств, особливо малих і середніх підприємств з високим потенціалом зростання, з метою підвищення їх інноваційної діяльності та підвищення їх конкурентоспроможності.

Нинішні потенціали литовських підприємств зосереджені в області технології фото електроніки, інженерії, творчої індустрії, лазерної технології, ІКТ, текстилю та одягу, продуктів харчування і напоїв, біотехнології, хімії та охорони здоров'я.

Люксембург. Кластерні ініціативи Люксембургу є одним з ключових елементів інноваційної політики Міністерства економіки і зовнішньої торгівлі. Це ефективний інструмент сконцентрувати ресурси і кошти для досягнення критичної маси і прискорення передачі знань і передового досвіду. Кластери не мають правового статусу.

Основні цілі кластерних ініціатив Люксембургу полягають в розробці спільного бачення майбутньої орієнтації зацікавлених кластерів, налагодженні зв'язків, обміні знаннями та ноу-хау між членами кластера, стимулюванні розробки та реалізації спільних проектів на національному, європейському та міжнародному рівні, підвищенні видимості технологічної досконалості та інноваційного потенціалу учасників кластера та в заохоченні використання нових технологій і виявлення потенційних можливостей для бізнесу.

Норвегія. Норвезькі центри експертизи. Програма спрямована на регіональні кластери, з компаніями в основі та мають потенціал для міжнародного зростання. Кластери повинні функціонувати як драйвери для розвитку галузі шляхом створення регіональних бізнес-середовищ в рамках співробітництва між компаніями, дослідниками і державними органами.

Кожен НЦЕ кластера визначається за такими критеріями:

1. Бізнес та технологічний напрямок.
2. Географічна концентрація.
3. Групи учасників кластера.

Польща. Програма підтримки польських кластерів. Польський уряд вважає підтримку кластерів важливим елементом в кількох сферах економічної політики, особливо тих, які пов'язані з інноваціями, регіональним розвитком та розвитком промисловості. Особливістю кластерної політики в Польщі є інтерес уряду в більш тісному взаємозв'язку кластерів і кластерної політики з розвитком особливих економічних зон. Це ті області, в яких бізнес - діяльність може здійснюватися на пільгових умовах, встановлених Законом «Про особливі економічні зони» від 20 жовтня 1994 року. В «Стратегії для підвищення інноваційності економіки на 2007-2013 роки», урядом було визначено необхідність підтримки кластерів.

Загальна мета цього заходу полягає у наданні підтримки розвитку національних кластерів і підвищення конкурентних позицій компаній шляхом підтримки відносин співробітництва між компаніями та бізнес-середовищем установ, у тому числі науково-дослідними інститутами. Підтримка доступна для координаторів такого співробітництва

(координаторів кластера), які не працюють з метою отримання прибутку або виділяють прибуток для цілей, пов'язаних з завданнями, які проводяться Польським агентством розвитку підприємництва. З метою сприяння розвитку міжрегіональних кластерів учасники проекту повинні бути як мінімум з двох воєводств (областей) та їх сумарна частка в продажах за межами цього регіону має бути не менше 30 відсотків. Максимальний обсяг співфінансування в проекті (може бути до 100 відсотків загальної вартості проекту) є 5 млн. євро (PLN 20 мільйонів) для інвестицій, EUR 250,000 (PLN 1 мільйон) для навчання, яке пов'язане з інвестиціями, 5 відсотків від загальної суми прийнятних витрат для оперативних та адміністративних витрат, EUR 100,000 (PLN 400000) для надання консультаційних послуг.

Португалія. У Португалії Португальська Оперативна програма Конкурентоспроможності яка реалізується в рамках Національного стратегічної програми розвитку на 2007-2013 роки. Колективна стратегія ефективності (КСЕ) є логічно послідовним і стратегічно виправданим набором ініціатив в програмі дій, спрямованим на інновації, кваліфікацію та модернізацію економічного бізнес конгломерату розташованого по всій країні або в конкретному регіоні. Програма спрямована на поліпшення сталої конкурентоспроможності португальської економіки в контексті світового ринку, базуючись на стратегічних вимірах, таких як інновації, науково-технічний розвиток, інтернаціоналізація підприємництва та модернізація державного управління.

Румунія. Підтримка інтеграції малих та середніх підприємств у виробничо-збутові ланцюги та кластери. Метою проекту є розробка конкретних бізнес структур (кластерів) спрямованих на збільшення доданої вартості конкурентоспроможної продукції на внутрішньому та міжнародному ринках.

Підтримка надається полюсам конкурентоспроможності спрямованих на впровадження, створення і розвиток інноваційних підприємств / діяльності на підприємствах, в результаті чого зростає число постачальників і клієнтів на національному та міжнародному ринках за допомогою інтегрованого пакету фінансування проектів, спільно розробленого підприємствами, науково-дослідними організаціями та державними органами.

Сербія. Підтримка розвитку кластера розглядається як один з інструментів для подолання міжнародних проблем конкурентоспроможності підприємницького сектора Сербії, які полягають в низькій продуктивності, надмірній залежності від традиційної промисловості і неадекватною структурою експорту. Кластерний підхід також призначений для подолання таких проблем сербської економіки: низький рівень зв'язків і співробітництва між компаніями, нерозвиненість дослідження співпраці між університетами та промисловістю, недостатньо

розвинений підприємницький дух для швидкої адаптації кластерної концепції, труднощі в доступу на зарубіжні ринки, відсутність довіри. Метою Програми є досягнення покращення міжнародної конкурентоспроможності та більш високого рівня експорту шляхом заохочення на інноваційній основі кластерного партнерства між підприємствами та між підприємствами та навчальними закладами та дослідницькими установами, організаціями підтримки бізнесу, а також галузевих асоціацій.

Словаччина. Основна мета інноваційної політики Словацької Республіки з 2011 по 2013 роки («Інноваційна політика») полягає в розробці окремих заходів в інноваційній стратегії Словацької Республіки з 2007 року по 2013 рік.

Інноваційна політика була підготовлена таким чином, щоб відповідати основам політики ЄС, і одночасно представляти конкретну програму, переслідуючи національні інтереси Словацької Республіки. Інноваційна політика фокусується на питанні «зеленого» росту, який є основною стратегією ЄС в країнах-членах і охоплює, зокрема, інновації (еко-інновації), бізнес навколишнього середовища та освіти. Еко-інновації є ключовим фактором у довгостроковій перспективі.

Іспанія. Регіон Каталонія. Головна мета програми кластера є підвищення конкурентоспроможності каталонських компаній. Конкретні цілі: для підвищення конкурентоспроможності каталонських компаній, полегшуючи стратегічні цілі і модернізацію свого бізнесу, для зміцнення інновацій в рамках проектів міжсекторального співробітництва, для поліпшення професіоналізму менеджерів кластера і стимулювання створення мереж.

Швеція. Загальною метою програми є підтримка стійкого зростання в регіонах шляхом розвитку конкурентоспроможного дослідницького та інноваційного середовища в межах конкретних областей. На основі конкурсу для підтримки було обрано обмежене число регіонів. Кожен обраний регіон повинен стати конкурентоспроможними на міжнародному рівні в галузі знань протягом 10 років.

Для того, щоб стати конкурентоспроможними на міжнародному рівні, в кожному регіоні повинні бути досягнуті такі операційні завдання :

- Наукові дослідження та освіта в цільових областях в регіоні повинні бути розроблені відповідно до високих міжнародних стандартів.
- Ефективна взаємодія і взаємне навчання між різними компетенціями і організаціями (компанії, науково-дослідні інститути , коледжі, університети і т.д.).
- Високий рівень компонентів інфраструктури інноваційної системи як в цілому, так і окремих його елементів.

Турція. Мета турецької кластерної програми полягає в мобілізації експортних ініціатив з мобілізації співпраці та організації підтримки бізнесу на основі кластерного підходу управління проектами.

Цільовою групою програми є: галузеві союзи, малі та середні підприємства, великі компанії, науково-дослідні та вищі навчальні заклади, професійно-навчальні заклади та інші потенційні партнери кластера (місцеві органи влади (наприклад, міські муніципалітети), державні установи, неурядові організації тощо).

Великобританія. Основною програмою є Програма «Передачі знань через мережі», метою програми є стимулювання підтримки технології інновації шляхом розширення передачі знань, формування партнерства, підтримки ланцюжка поставок та іншої відповідної підтримки.

Висновки. Проаналізувавши кластерні програми в європейських країнах було зроблено такі висновки: різні типи кластерних програм мають різні цілі; більшість кластерних програм відіграють важливе значення в розвитку економіки країн, та затверджуються на національному рівні; інтернаціоналізація кластерів є важливою, але актуальність надання інтернаціоналізації залежить від конкретного виду кластерної програми; здійснення моніторингу та оцінки ефективності кластерних програм є дуже важким, але важливим процесом; застосування кластерної політики в останні роки набуває ще більшого значення в європейських країнах; підтримка Європейського фонду регіонального розвитку сприяє створенню та поліпшенню зв'язків між програмами підтримки інновацій та кластерних програм; незалежно від виду підтримки, яку вони надають, програми кластера в рівній мірі інтегровані в національні програми; стратегічним напрямком кластерних програм є не лише підтримка зрілих кластерів, а й створення нових досконалих кластерів, ці питання в рівній мірі інтегровані в політичний порядок денний держав - членів ЄС.

Використані джерела інформації:

1. Clusters are individuals. Updated report - Volume 2 – 2012. Режим доступу: http://www.cluster-analysis.org/downloads/ClustersareIndividuals_VolumeIIAnnex.pdf

References:

1. Clusters are individuals. Updated report - Volume 2 – 2012. Режим доступу: http://www.cluster-analysis.org/downloads/ClustersareIndividuals_VolumeIIAnnex.pdf